

Lingvo
Science.uz

LINGVISTIKA VA MADANIYATSHUNOSLIK FANLARINING DOLZARB MASALALARI

CURRENT ISSUES IN LINGUISTICS AND CULTURAL STUDIES

JILD 2 | SON 1

2026

LINGVOSCIENCES.UZ

**LINGVISTIKA VA MADANIYATSHUNOSLIK
FANLARINING DOLZARB MASALALARI**

CORRENT ISSUES IN LINGUISTICS AND CULTURAL STUDIES

2-jild 1-son 2026-yil

TOSHKENT-2026

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00 – TARIX FANLARI

Rajapov Mardonbek Qosimboy o'g'li
Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
Yo'q. O'zbekiston.

E-mail: mardonbekoff@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5245-6021>

Xaynazarov Baxromjon Baxtiyorovich
Tarix fanlari doktori (DSc). Dotsent.
O'zbekiston.

E-mail: bahrom_bek@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1266-1557>

Saidboboyev Zokirjon Abdulkarimovich
Tarix fanlari nomzodi (Ph.D.). Professor.
O'zbekiston.

E-mail: zsaidboboev@yahoo.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-3960-2427>

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Absalamova Gulmira Sharifovna
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
Dotsent. O'zbekiston.

E-mail: gulmirasharifovna@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-6105-4752>

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna
Filologiya fanlari nomzodi. Dotsent.
O'zbekiston.

E-mail: salaxiddinovamusharraf@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0534-5633>

Niyazov Ravshan Turakulovich
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
Professor. O'zbekiston.

E-mail: docravshanniyazov@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6146-1789>

Sanakulov Zayniddin Ibodullayevich
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
Dotsent. O'zbekiston.

E-mail: z.sanakulov@cspu.uz

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6952-7738>

Bawetdinov Muxammeddin Kazimbekovich
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
Yo'q. O'zbekiston.

E-mail: b_muxammed@karsu.uz

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-9826-175X>

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Ixombekov Jasurbek Ilxombek o'g'li
Yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
Katta o'qituvchi. O'zbekiston.

E-mail: jafarbek22@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9867-3363>

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Haqberdiyev Baxtiyor Rustamovich
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD). Dotsent. O'zbekiston.

E-mail: bahtiyor.haqberdiyev@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2208-7827>

Erkulova Feruza Melikuziyevna
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD). Dotsent. O'zbekiston.

E-mail: feruzaerkulovauzb@gmail.com

Shirnazarova Zamira Allaberdiyevna
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD). Yo'q. O'zbekiston.

E-mail: zamira_6@yahoo.de

zamira.sh@terdpi.uz

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9870-6295>

Oymatova Nilufar Mirjamolovna
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD). Yo'q. O'zbekiston.

E-mail: nilufar.oymatova@gmail.com

Eshchanova Xolida Xudayarovna
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD). Yo'q. O'zbekiston.

E-mail: eshchanovaxolida@gmail.com

Karshieva Dilbar Eshpulatovna
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD). Dotsent. O'zbekiston.

E-mail: d.karshiyeva1986@gmail.com

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЛИНГВИСТИКИ И КУЛЬТУРОЛОГИИ

**“Lingvistika va madaniyatshunoslik
fanlarining dolzarb masalalari”**

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy
tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi,
70/10-uy. Elektron manzil:
scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

LINGVISTIKA VA MADANIYATSHUNOSLIK FANLARINING
DOLZARB MASALALARI
2-jild, 1-son (yanvar, 2026). - 25 bet.

MUNDARIJA

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Akhrorova Manzura

THE LANGUAGE AND STYLE OF NAVOI AND SHAKESPEARE
IN PORTRAYING TRAGIC FATE 6-9

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Yorlaqova Malika Ahmad qizi

TABIAT VA MEHNAT UYG'UNLIGINING TASVIRIY SAN'AT TA'LIMIDAGI
PEDAGOGIK IMKONIYATLARI 10-14

Abdumajidova O'g'iloy Ravshanjon qizi

MANZARA JANRIDA TABIATNING EKOLOGIK VA ESTETIK TALQINI:
ZAMONAVIY O'ZBEK TASVIRIY SAN'ATI MISOLIDA 15-18

Saitkulova Oltinoy Jo'raboy qizi

MIRZACHO'LNI OBOD QILISHDA INSON MEHNATI:
O'ZBEKISTON TASVIRIY SAN'ATIDA MAISHIY JANRNING
ESTETIK VA PEDAGOGIK AHAMIYATI 19-24

Received: 15 January 2026
Accepted: 25 January 2026
Published: 30 January 2026

Article / Original Paper

THE ECOLOGICAL AND AESTHETIC INTERPRETATION OF NATURE IN THE LANDSCAPE GENRE: A CASE STUDY OF CONTEMPORARY UZBEK FINE ART

Abdumajidova Ugiloy Ravshanjon kizi

Master's Student,
Gulistan State Pedagogical Institute

Abstract. This article analyzes the philosophical, ecological, and aesthetic essence of nature in connection with fine art, particularly the landscape genre. It examines the role of observing nature, ecological balance, natural states of color and light, as well as historical and aesthetic views in the formation of the landscape genre. The study highlights the impact of ecological processes in the territory of Uzbekistan especially the Aral Sea crisis on contemporary landscape art. In addition, the methodological and educational significance of the landscape genre in art education is explored, substantiating its role in shaping ecological awareness and aesthetic culture.

Keywords: nature, fine art, landscape genre, aesthetic views, composition, ecological balance, painting, ecological education, art education, Aral Sea region, ecological art, pedagogical approach, observation of nature, art history.

MANZARA JANRIDA TABIATNING EKOLOGIK VA ESTETIK TALQINI: ZAMONAVIY O'ZBEK TASVIRIY SAN'ATI MISOLIDA

Abdumajidova O'g'iloy Ravshanjon qizi

Guliston davlat pedagogika instituti magistranti
E-mail: abdumajidovaogiloy3@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada tabiatning falsafiy, ekologik va estetik mohiyati tasviriy san'at, xususan manzara janri bilan bog'liq holda tahlil qilinadi. Manzara janrining shakllanishida tabiatni kuzatish, ekologik muvozanat, rang va yorug'likning tabiiy holatlari, shuningdek tarixiy-estetik qarashlarning o'rni yoritilgan. O'zbekiston hududidagi ekologik jarayonlarning, xususan Orolbo'yi muammosining – zamonaviy manzara san'atiga ta'siri ko'rsatiladi. Shuningdek, badiiy ta'limda manzara janrining metodik va tarbiyaviy ahamiyati ham tahlil qilinib, ekologik ong va estetik madaniyatni shakllantirishdagi roli asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: tabiat, tasviriy san'at, manzara janri, estetik qarashlar, kompozitsiya, ekologik muvozanat, rangtasvir, ekologik tarbiya, badiiy ta'lim, Orolbo'yi, ekologik san'at, pedagogik yondashuv, tabiatni kuzatish, san'at tarixi.

DOI: <https://doi.org/10.47390/LS2025V2I1Y2026N03>

Tabiat insoniyat paydo bo'lishidan ancha avval mavjud bo'lgan va inson ongidan, ijtimoiy faoliyatidan hamda madaniy taraqqiyotidan qat'i nazar, o'zining ichki qonuniyatlari asosida uzluksiz rivojlanib kelayotgan obyektiv borliq sifatida namoyon bo'ladi. Inson tabiatning ushbu qonunlarini tubdan o'zgartirish imkoniyatiga ega bo'lmasa-da, uni anglash, kuzatish va talqin etish orqali tabiat bilan bo'lgan ma'naviy-estetik munosabatini shakllantiradi. Ana shu jarayonda san'at, xususan tasviriy san'at muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Tasviriy san'atning manzara janri inson va tabiat o'rtasidagi murakkab, ko'p qirrali munosabatlarni badiiy obrazlar tizimi orqali ifodalash imkonini beruvchi yetakchi yo'nalishlardan biri hisoblanadi [1:12]. Manzara asarlarida tabiatning o'zgarimas qonuniyatlari,

fazoviy tuzilishi, ranglarning boyligi va o'zaro uyg'unligi, yorug'lik va soya munosabatlari san'atkor tafakkuri orqali estetik shaklga keltirilib, tomoshabinning hissiy-idrokiy dunyosiga ta'sir ko'rsatadi. Shu jihatdan manzara janri nafaqat tashqi muhitni tasvirlash, balki tabiat mohiyatini estetik idrok etish jarayoni sifatida ham ahamiyat kasb etadi.

Tabiatshunoslik fanlari tomonidan o'rganiladigan mikro va makro olam, jonsiz hamda jonli tabiat unsurlari tasviriy san'atda kompozitsiya qurilishi, rangtasvir yechimlari, perspektiva qonuniyatlari va fazoviylikni yaratishda muhim nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qiladi [2:45]. Tabiat hodisalarini chuqur va tizimli kuzatish, ularni ilmiy asosda anglash rassomga real muhitni haqqoniy, ishonarli va ta'sirchan tarzda badiiy talqin qilish imkonini beradi [3:46]. Bunday yondashuv manzara tasvirida faqat tashqi o'xshashlikka erishish bilangina cheklanmay, tabiat holatining ichki dinamikasi, ritmi va kayfiyatini ochib berishga xizmat qiladi. Shu sababli manzara janrida tabiat oddiy tasvir obyektidan ko'ra kengroq mazmunga ega bo'lib, insonning ruhiy holati, ichki kechinmalari va dunyoqarashi bilan uzviy bog'liq badiiy timsol sifatida namoyon bo'ladi. Bu esa manzara san'atining estetik, falsafiy va tarbiyaviy ahamiyatini yanada oshiradi.

Tarixiy va falsafiy manbalarda tabiatga bo'lgan munosabatlar ko'p qirrali va turlicha talqin qilingan. Antik davr mutafakkirlari tabiatni uyg'un va mukammal tizim sifatida baholagan bo'lsa, Sharq mutafakkirlari uni inson axloqi, estetik tarbiya va ma'naviy kamolotning ajralmas manbai deb hisoblaganlar [6:346]. Ushbu qarashlar tasviriy san'atning rivojlanishida, xususan, manzara janrining shakllanishida muhim o'rin tutib, tabiatni nafislik, muvozanat va ichki tartib timsoli sifatida ifodalashga zamin yaratgan. Uyg'onish davrida tabiat mukammallik mezoni sifatida qadrlangani realistik manzara janrining jadal rivojlanishiga olib kelsa, Yangi davr ilmiy yondashuvlar orqali tabiatni chuqur o'rganish natijalarini manzara tasvirining mazmunan boyitilishiga xizmat qildi [13:1490]. Shu tariqa, tabiatning badiiy talqini o'zida nafaqat tashqi go'zallikni, balki tabiiy jarayonlarning ichki qonuniyatlari va ularning inson ruhiyatiga ta'sirini mujassamlashtiradi.

Tabiatning mavjud obyektlari, jumladan tog'lar, vodiylar, daryo va ko'llar, atmosfera hodisalari, o'simlik va hayvonot dunyosi san'atkor tasavvurida yagona, uyg'un badiiy obrazlar tizimini hosil qiladi [3:45]. Ularning milliardlab yillarga cho'zilgan evolyutsion jarayonlari manzara janrida fazoviy chuqurlik, rang o'zgaruvchanligi, ritm va harakatni ifodalash uchun nazariy va amaliy asos vazifasini bajaradi [8:43]. Shu bilan birga, tabiiy muvozanatning buzilishi zamonaviy san'atda nafaqat ekologik, balki estetik va ramziy talqinlarda ham o'z aksini topmoqda [11:1060]. Cho'llanish, suv resurslarining kamayishi, atmosfera ifloslanishi kabi jarayonlar manzara tasvirlarida ogohlantiruvchi va mushohadaga chorlovchi badiiy timsollar sifatida namoyon bo'ladi [12:1055]. XX asrning ikkinchi yarmida O'zbekistonda yuzaga kelgan ekologik muammolar, xususan, qishloq xo'jaligida monokultura va kimyoviy vositalarning haddan tashqari qo'llanishi, Orol dengizi fojiasi, tuproq sho'rlanishi va cho'llanish jarayonlari manzara janrida ekologik fojea timsollari orqali tasvirlangan [11:1059]. Ushbu jarayonlar san'atkor ijodida milliy identitet, ekologik ogohlik va inson mas'uliyati g'oyalarini kuchaytirib, manzara janrining ijtimoiy-ma'naviy ahamiyatini oshirdi [12:1056]. Mustaqillikdan so'ng ekologiyani muhofaza qilishga qaratilgan qonunchilik bazasining shakllanishi va xalqaro ekologik hamkorlik san'atda tabiat mavzusining yangi badiiy talqinlarini yuzaga keltirdi [10:9; 14:226]. Manzara janri san'at ta'limi tizimida ham muhim didaktik ahamiyatga ega [4:12]. Tabiatni bevosita kuzatish, rang holatlarini tahlil qilish,

yorug'likning sutkalik va mavsumiy o'zgarishlarini o'rganish o'quvchilarda kuzatuvchanlik, estetik idrok va ijodiy tafakkurni rivojlantiradi [5:88]. Shu jarayonda o'quvchilar rang uyg'unligi, fazoviylik, kompozitsion muvozanat va atmosferik perspektiva qonuniyatlarini puxta egallaydilar [8:44]. Bu esa nafaqat badiiy ko'nikmalarni, balki ekologik ong va tabiatga mas'uliyatli munosabatni shakllantiradi.

Sharq mutafakkirlarining tabiatga oid estetik va axloqiy qarashlari bugungi tasviriy san'at va san'at ta'limida nafaqat metodologik, balki falsafiy asos vazifasini ham bajaradi. Ularning qarashlarida tabiat inson ruhiyati va ma'naviy kamolot bilan uzviy bog'liq bo'lgan uyg'un tizim sifatida talqin qilinadi. Shu nuqtai nazardan, zamonaviy rassomlar ijodida tabiatni faqat tashqi go'zallik manbai sifatida emas, balki ichki ruhiy mazmun va insoniy kechinmalarni aks ettiruvchi badiiy timsol sifatida talqin qilish tendensiyasi kuchaymoqda [6:346; 13:1491]. Ushbu yondashuv manzara san'atida tabiatni o'rganish va tasvirlash jarayonini yanada boyitadi, chunki rassom tabiat shakllari, rang uyg'unligi, yorug'lik-soya munosabatlari orqali insonning ichki kechinmalari, ruhiy holati va dunyoqarashi bilan uyg'un badiiy obraz yaratadi [7:128; 14:228]. Shu tarzda, realizm, impressionizm, ekspressionizm, abstrakt landshaft va konseptual ekologik san'at kabi turli zamonaviy yo'nalishlar tabiatning ko'p qirrali mohiyatini ifoda etishda vosita sifatida xizmat qiladi.

Bundan tashqari, zamonaviy manzara san'ati ekologik konsepsiya bilan chambarchas bog'liq bo'lib, tabiatni aks ettirish orqali inson va atrof-muhit o'rtasidagi uyg'unlik, ekologik barqarorlik va mas'uliyat tushunchalarini vizual tarzda yetkazadi. Shu ma'noda, Sharq mutafakkirlarining falsafiy qarashlari hozirgi kunda ham rassomlarni nafaqat estetik, balki ma'naviy va ekologik tafakkurga yo'naltiruvchi asosiy strategiya vazifasini bajaradi.

Xulosa qilib aytganda, manzara janri tasviriy san'atning eng qadimiy va mazmunan boy janrlaridan biri sifatida tabiatning nafaqat tashqi go'zalligini, balki uning estetik, ekologik va ma'naviy mohiyatini badiiy idrok etishda muhim vosita hisoblanadi. Manzara orqali san'atkor tabiat va inson o'rtasidagi uyg'unlikni, tabiiy muvozanatni, ekologik muammolarni va insonning atrof-muhitga bo'lgan ma'naviy mas'uliyatini ifodalaydi. Shu bilan birga, manzara janri san'at ta'limi jarayonida o'quvchilarda kuzatuvchanlik, badiiy tafakkur, rang uyg'unligini tahlil qilish va kompozitsion yechimlarni topish kabi ko'nikmalarni rivojlantirishda ham asosiy didaktik vosita sifatida xizmat qiladi. Bugungi globallashuv, shaharsozlikning tez sur'atlari va ekologik inqiroz sharoitida manzara janrining ilmiy, badiiy va pedagogik jihatdan chuqur o'rganilishi yanada dolzarb bo'lib, san'atshunoslik va ekologik madaniyat tadqiqotlarida yangi konseptual va ijodiy yondashuvlarni shakllantirish imkonini yaratadi. Shu bois, manzara janri nafaqat estetik zavq beruvchi san'at shakli, balki jamiyatning ekologik ongini rivojlantirish, ma'naviy-madaniy qadriyatlarni mustahkamlash va badiiy-pedagogik jarayonlarni boyitishda o'ziga xos va beqiyos rol o'ynaydi.

Adabiyotlar/Literatura/References:

1. KILIÇ ATEŞ S., BERİKBAEV A. A. Pedagogical competencies in art education and the impact of educational reforms: The case of Uzbekistan //Balikesir University Journal of Social Sciences Institute. – 2025. – T. 28. – №. 53.
2. Berikbaev, Alisher Alikulovich. "Development of competence skills of art education students." International Journal of Psychosocial Rehabilitation 24.4 (2020): 6984-6988.
3. Жумабоев, Наби Пардабоевич, and Бобир Болбекович Нушаров. "МАНЗАРА ЖАНРИНИНГ ТАСВИРИЙ САНЪАТДА ТУТГАН ЎРНИ." Интернаука 6-2 (2019): 45-46.

4. Baxtiyarova, F. "MODERN TECHNOLOGIES IN DEVELOPING PROFESSIONAL CREATIVE ACTIVITY OF STUDENTS." *Ilm-Fan Va ta'lim* 1.1 (2023).
5. Pardaboyevich, Jumaboyev Nabi. "O 'QUVCHILAR IJODIY FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNALOGIYALARNING O 'RNI." *WORLD OF SCIENCE* 6 (2023): 87-90.
6. Жумабоев, Наби Пардабоевич. "ШАРҚ МУТАФАККИРЛАРИНИНГ ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ МАСАЛАЛАРИДАГИ АХЛОҚИЙ, ЭСТЕТИК ВА ЭКОЛОГИК ҚАРАШЛАРИ." *ФИЗИКА-МАТЕМАТИКА ФАНЛАРИ ФИЗИКО-МАТЕМАТИЧЕСКИЕ НАУКИ PHYSICAL AND MATHEMATICAL SCIENCES* 1 (2019): 346.
7. Ibadullaeva, Zarifa, and Nabi Jumaboyev. "UZBEK NATIONAL ART AND ITS SCHOOLS." *Журнал академических исследований нового Узбекистана* 2.2 (2025): 127-130.
8. Khayrov, R. Z. U. . (2025). The Role of Drawing and Painting in the Training of Future Teachers of Fine Arts. *International Journal of Formal Education*, 4(7), 41–48. Retrieved from <https://journals.academiczone.net/index.php/ijfe/article/view/5420>.
9. Хайров R.Z. INDEPENDENT EDUCATIONAL ACTIVITIES AIMED AT IMPROVING THE PROFESSIONAL AND METHODOLOGICAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF FINE ARTS
10. Alimjanovna Y. S. The Important Significance of Introducing Students to Artists' Creations in Circle Classes (Ural Tansikbaev) //Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL). – 2024. – Т. 3. – №. 1. – С. 9-9.
11. Yorlaqova Malika Ahmad qizi/Jumaboyev Nabi Pardaboyevich. (2025). SIRDARYO VILOYATINING DEHQONCHILIK HAYOTI ZAMONAVIY O'ZBEK TASVIRIY SAN'ATIDA BADIY TALQIN ETILISHI. *IQRO INDEXING*, 18(01), 1058-1061. <https://worldlyjournals.com/index.php/IFX/article/view/16470>.
12. Xudoyorov Shodiyor Ziyodullo o'g'li,/Xayrov Rasim Zolimxon o'g'li. (2025). TASVIRIY SAN'AT VOSITALARIDA SIRDARYO VILOYATI OBIDALARINING BADIY TALQINI VA ESTETIK IFODASI. *IQRO INDEXING*, 18(01), 1053-1057. <https://worldlyjournals.com/index.php/IFX/article/view/16469>.
13. MORAL AND AESTHETIC PRINCIPLES OF EASTERN THINKERS: APPLICATION IN MODERN EDUCATION. (2025). *International Journal of Artificial Intelligence*, 5(05), 1489-1494. <https://www.academicpublishers.org/journals/index.php/ijai/article/view/4677>.
14. SIRDARYO VILOYATI MANZARALARI ASOSIDA KOMPOZITSIYA YARATISHNING PEDAGOGIK AHAMIYATI. (2025). *Global Science Review*, 7(1), 223-230. <https://global-science-review.com/ojs/index.php/gsr/article/view/3089>.

LINGVOSCIENCES.UZ

LINGVISTIKA VA MADANIYATSHUNOSLIK
FANLARINING DOLZARB MASALALARI

CORRENT ISSUES IN LINGUISTICS AND CULTURAL STUDIES

2-jild 1-son 2026-yil

“Yuridik fanlarning dolzarb masalalari”

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy
tumani, Kichik Beshyog’och ko’chasi,
70/10-uy. Elektron manzil:
scienceproblems.uz@gmail.com

Bog’lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).